

BULETIN Nr. 7:

NOUTĂȚI ÎN DOMENIUL LIBERTĂȚII DE EXPRIMARE ȘI DREPTULULUI LA INFORMARE

Septembrie 2004

Denumire	Data	Notă
----------	------	------

PRACTICA JUDICIARĂ INTERNAȚIONALĂ ÎN DOMENIUL LIBERTĂȚII DE EXPRIMARE ȘI DREPTULUI LA INFORMARE*

Hotărârea Curții Europene a Drepturilor Omului pe cauza Amihalachioaie c. Republica Moldova	20.04.04	Curtea Europeană a Drepturilor Omului a pronunțat hotărârea sa prin care a constatat că sancțiunea în mărime de 360 lei aplicată președintelui Asociației Avocaților din Republica Moldova la 06.03.00 de către Curtea Constituțională pentru manifestarea lipsei de respect față de jurisdicția constituțională, contravine articolului 10 CEDO. Curtea a constatat că o asemenea sancțiune nu este necesară în o societate democratică.
Audieri la CEDO pe cauza <i>Steel și Morris v. Regatul Unit</i> (cererea nr. 68416/01)	7.09.04	Domnii Steel și Morris sunt cetățeni britanici, care sunt membri ai asociației Greenpeace din Londra și în perioada relevantă nu aveau un loc de muncă stabil. În anii 80 Greenpeace a început compania anti-McDonald's. În 1986 asociația Greenpeace Londra a distribuit foi volante conținând un pablet cu denumire „Ce nu e în regulă la McDonald's” unde se folosea cuvântul “the factsheet”, scrisă de domnii Steel și Morris. Corporația americană McDonald's și subdiviziunea sa din Londra au acționat în judecată petiționarii pentru insultă, deoarece în adresa companiei McDonald's s-a folosit cuvântul „factsheet” și pentru calomnie, deoarece unele pasaje din pamflet sunt false. Acest proces a avut 313 ședințe judiciare și este cel mai lung proces din istoria judiciară britanică. Reclamanții au fost reprezentați de către unul din cei mai de vază avocați specializați în defăimare și câțiva asistenți, iar pârâții nu au avut bani să-și angajeze un avocat calificat, iar legislația britanică nu permite acordarea asistenței judiciare din oficiu pe asemenea cauze. Autorii pamfletului negau faptul precum că expresia “the factsheet” se referea la reclamanți și că alte pasaje din pamflet ar fi fost calomniare în adresa companiilor McDonald's. De asemenea, domnii Steel și Morris au mai susținut că esența pamfletului corespunde adevărului, iar comentariile făcute de ei sunt adecvate. Curțile britanice au găsit cererea reclamanților întemeiată și au obligat pârâții să compenseze prejudiciul adus reclamanților: Dl. Steel – 36,000 £ și dl Morris – 40,000£. Domnii Steel și Morris pretind că prin procedurile judiciare naționale

* doar unele hotărâri din cele menționate în prezenta rubrică sunt reproduse integral în textul buletinului. Hotărârile Curții Europene a Drepturilor Omului în limba engleza și/sau franceză pot fi găsite la www.echr.coe.int

		le-au fost violate drepturile la un proces echitabil, deoarece nu a fost respectată egalitatea părților, or ei nu au putut să se apere efectiv și libertatea de exprimare, deoarece compensația acordată companiilor McDonald's este disproporțională cu scopul legitim urmărit Hotărârea CEDO va fi pronunțată la o dată ulterioară.
Audieri în fața Marelui Cameră CEDO pe cauza <i>Pedersen și Baadsgaard v. Danemarca</i> (cererea nr. 49017/99).	8.09.04	D-nii Pedersen and Baadsgaard sunt cetățeni danezi, care în perioada relevantă erau angajați ca jurnaliști la radioul național. În anii 1990 și 1991 ei au pus pe post 2 emisiuni, în care aduceau critici în adresa poliției pentru anchetarea insuficientă a unor cauze de omor. În emisiune s-a luat interviu de la o persoană care a adus învinuiri directe unui ofițer de poliție. În urma investigării suplimentare a învinuirilor aduse, ele nu s-au confirmat. La cererea ofițerului de poliție, celor doi jurnaliști le-au fost intentate dosare penale. Judecătoria națională a găsit cererea întemeiată și a dispus plata unei sancțiuni în folosul statului în mărime de 400 (53 €) Crone Daneze și a compensației morale ofițerului de poliție în mărime de 100,000 (13,400€) Crone Daneze. Jurnaliștii solicită constatarea violării dreptului lor la libertatea de exprimare deoarece sancțiunea și compensația la care ei au fost obligați, nu este proporțională cu rolul presei în o societate democratică. La 19.06.2003 Curtea nu a găsit o violare a Convenției în acest caz. La cererea jurnaliștilor cauza a fost deferită Marelui Cameră CEDO. Hotărârea Marelui Cameră CEDO va fi pronunțată la o dată ulterioară.
Decizia CEDO pe cauzele <i>Ledyeva ș.a. v. Rusia</i> (cererea nr. 53157/99)	16.09.04	D-na Ledyeva și încă trei petiționari locuiesc în Cerepovetsc, în apropierea uzinei metalurgice „Severstali”, în zona de securitate sanitară din jurul uzinei. Conform investigațiilor efectuate s-a constatat că poluarea atmosferică din zona de securitate sanitară duce la creșterea șanselor de îmbolnăvire de cancer, boli respiratorii și boli cardiace. Conform indicațiilor medicale este indicată evacuarea persoanelor ce locuiesc în zona de securitate sanitară. D-na Ledyeva a solicitat de la organele administrației publice locale eliberarea unui certificat prin care s-ar confirma că ea locuiește în zona de securitate sanitară. Cererea sa a fost respinsă pe motiv că hotărârea zonei de securitate sanitară încă nu a fost stabilit oficial. Ea a mai solicitat informații oficiale despre nivelul poluării atmosferice în „zonă”. Această cerere a fost respinsă pe motiv că informațiile solicitate sunt de uz intern și pot fi acordate altor persoane doar după respectarea unei proceduri speciale. Instanțele judiciare naționale au respins cererea petiționarului privind obligarea administrației de stat de a transmite informația solicitată ca neîntemeiată deoarece refuzul a fost legal. Reclamanta solicită constatarea art.10 Convenție deoarece i s-a refuzat în eliberarea informației solicitate. Curtea a recunoscut acest capăt din cerere ca vădit neîntemeiat deoarece nu există un drept de acces la informație în temeiul art. 10 Convenție.
Hotărârea CEDO pe cauza <i>Feridun Yazar și alții v. Turcia</i> (no. 42713/98)	23.09.04	Cererea a fost depusă de 4 persoane, membri fondatori ai Partidului Popular al Muncii din Turcia. Trei petiționari au fost condamnați la un an privațiune de libertate, iar o persoană la doi ani privațiune de libertate pentru propaganda îndreptată spre știrbirea integrității statului făcută în cadrul întrunirilor membrilor partidului. Cele patru persoane se plâng sancțiunile la care au fost expuse pentru realizarea libertății de exprimare sunt disproporționale cu

		<p>scopul legitim urmărit.</p> <p>Curtea a acceptat poziția petiționarilor. În același timp ea a notat că protecția statalității este în puțină măsură de natură justifice o interferență cu libertatea de exprimare garantată de art.10 Convenție.</p>
<p>Hotărârea CEDO pe cauza Sabou și Pîrcălab v. Romania (cererea nr. 46572/99)</p>	28.09.04	<p>Dl. Pîrcălab și dl Sabou sunt reporteri la ziarul local „Ziua de Nord-Vest”. În 1997 ei au publicat câteva articole despre presupusa achiziție ilegală a pământului de către mama președintelui unei instanțe judecătorești. În unul din articole se susținea că achiziția ilegală a terenului a avut loc datorită acțiunilor ilegale ale judecătorului.</p> <p>La cererea judecătorului menționat în articolele cu pricina, parchetul a intentat dosare penale împotriva jurnaliștilor pentru calomnie. Prin hotărâre judecătorească dl. Sabou a fost condamnat la 10 luni privațiune de libertate, cu suspendarea drepturilor electorale și părintești pe perioada detenției, iar dl. Pîrcălab a fost obligat să plătească o amendă în folosul statului în mărime de 500,000 RoL. Concomitent, prin hotărâre judecătorească ambii jurnaliști au fost obligați să plătească o compensație judecătorului în mărime de 20 mln. RoL.</p> <p>CEDO a notat că subiectul la care se refereau articolele în cauză vizau chestiune de interes public deosebit, restituția terenurilor și presupusa corupere a unor oficiali ai administrației locale. În același timp, învinuirile aduse judecătorului nu vizau viața lui privată și nu existau temeiuri să se creadă că jurnaliștii au fost de rea credință, iar judecătorii naționali nu au examinat probele prezentate de jurnaliști. Luând în considerare că un jurnalist a fost condamnat la 10 luni de închisoare, iar celălalt jurnalist a fost obligat să plătească o amendă de 500,000 RoL, iar suma compensației pe care urmau să o achite depășea de 12 ori salariul mediu în România, sancțiunea aplicată jurnaliștilor este disproporțională cu scopul legitim urmărit și ca urmare constituie o violare a libertății de exprimare.</p>

PRACTICA JUDICIARĂ NAȚIONALĂ ÎN DOMENIUL LIBERTĂȚII DE EXPRIMARE ȘI DREPTULUI LA INFORMARE

<p>Hotărârea Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova pe cauza Constantin Tănase către Parlamentul Republicii Moldova privind obligarea pârâtului de a acorda acces la stenogramele Parlamentului R.Moldova</p>	15.07.04	<p>C.Tănase s-a adresat cu o acțiune în contencios administrativ solicitând obligarea Parlamentului de a-i da acces la stenogramele ședințelor Parlamentului din perioada sesiunilor vară-iarnă a anului 2002, explicând că cererea sa adresată Parlamentului în această privință nu i-a fost satisfăcută..</p> <p>Instanța de judecată a ajuns la concluzia că refuzul în acordarea accesului la stenogramele ședințelor Parlamentului din perioada sesiunilor vară-iarnă a anului 2002 nu constituie o lezare a dreptului de acces la informație deoarece unele ședințe ale parlamentului sunt închise, iar reclamantul a solicitat acces la toate stenogramele. Judecătorul mai notează că în temeiul p.4 din Regulamentul privind eliberarea stenogramelor ședințelor Parlamentului refuzul în accesul la stenogramele Parlamentului a fost legal. În final judecătorul relevă că deputații au dreptul să verifice stenogramele ședințelor Parlamentului prin confruntarea lor cu înregistrarea de pe banda magnetică, iar accesul nelimitat la stenogramele ședințelor Parlamentului ele sau reproducerea lor ar afecta conservarea acestora.</p> <p>Judecătorul a dat o interpretare foarte îngustă dreptului de acces la informație, în esență, recunoscând dreptul Parlamentului de a</p>
--	----------	---

		introduce orice limitări la acest drept. Judecătorul putea admite în parte pretențiile reclamantului, obligând pârâtul să dea acces dl. Tănase la stenogramele ședințelor publice ale Parlamentului. În același timp, este greu de crezut că dreptul deputaților de a verifica stenogramele ședințelor Parlamentului ar putea justifica refuzul în accesul la stenogramele în cauză. Sintetizând interpretarea dată de judecător, s-ar putea spune că persoanele ordinare pot avea acces la stenogramele ședințelor publice ale Parlamentului doar cu acordul Parlamentului, refuzul de acces la acestea nefiind susceptibil anulării pe cale judiciară.
--	--	---

Curtea Europeană pentru Drepturile Omului

Secția a doua

Cauza Amihalachioaie versus Moldova

(Cererea nr. 60115/00 din 20.04.2004)

Monitorul Oficial, 2004, nr.150-155, pag.114

Această hotărâre va deveni definitivă în condițiile definite de articolul 44 par. 2 al Convenției. Pot surveni unele retușări de formă.

În cauza Amihalachioaie c. Moldovei,

Curtea Europeană a Drepturilor Omului (secția a doua) în ședința camerei compusă din:

D.J.- P.COSTA, președinte,

C. BIRSAN

K. JUNGWIERT,

V. BUTKEVYCH,

Dna W. THOMASSEN,

D.S. PAVLOVSKI, judecători,

și D. T.L. EARLY, grefier adjunct de secție,

după ce a deliberat în camera de ședințe la 3 februarie și 23 martie 2004,

emite hotărârea adoptată la această ultimă dată:

PROCEDURA

1. La originea cauzei se află o cerere (nr.60115/00) înaintată împotriva Republicii Moldova prin care un resortisant al acestui stat dl Gheorghe Amihalachioaie („reclamantul”) a sesizat Curtea la 14 iulie 2000 în conformitate cu articolul 34 al Convenției pentru Apărarea Drepturilor Omului și a Libertăților sale Fundamentale („Convenția”).

2. Reclamantul este reprezentat de către dl A.Tănase, avocat din Chișinău. Guvernul moldav („Guvernul”) este reprezentat de către agentul său, dl V. Pârlog, de la Ministerul Justiției.

3. Reclamantul invocă o violare a dreptului său la libertatea de expresie, garantat de articolul 10 al Convenției din cauza condamnării sale de a plăti o amendă pentru criticarea unei decizii a Curții Constituționale referitoare la constituționalitatea unei legi cu privire la organizarea profesiei de avocat.

4. Cererea a fost atribuită primei secții a Curții (articolul 52 par.1 al regulamentului). În cadrul acesteia, camera abilitată cu examinarea cauzei (articolul 27 par.1 al Convenției) a fost constituită conform articolul 26 par.1 al regulamentului.
5. La 1 noiembrie 2001, Curtea a modificat compoziția secțiilor sale (articolul 25 par.1 al regulamentului). Prezenta cerere a fost atribuită secției a doua după remaniere (articolul 52 par.1).
6. Printr-o hotărâre din 23 aprilie 2002, camera a declarat cererea parțial admisibilă.
7. Atât reclamantul cât și Guvernul au depus observațiile scrise referitoare la fondul cauzei (articolul 59 par.1 al regulamentului).

ÎN FAPT

I. CIRCUMSTANȚELE CAUZEI

8. Reclamantul este un cetățean moldav, născut în 1949, cu reședința în Chișinău (Moldova). În calitatea sa de avocat, el este președinte al Uniunii Avocaților din Moldova.

9. În 2000, un grup de deputați și avocatul parlamentar din Moldova au sesizat Curtea Constituțională cu o excepție de neconstituționalitate a legii nr.395-XIV cu privire la organizarea profesiei de avocat care prevedea, printre altele, obligația pentru toți avocații care exercită în Moldova de a face parte din Uniunea Avocaților, formată din toți avocații înscrși în barourile țării. Ei invocau că afilierea obligatorie a avocaților la această uniune era contrară dreptului de libertate de asociere garantat de Constituția moldavă.

10. După ce a obținut, printre altele, avizul Uniunii Avocaților, care a estimat că legea era conformă Constituției, Curtea Constituțională a emis la 15 februarie 2000 o decizie care declara neconstituționalitatea dispozițiilor ce prevedea afilierea obligatorie a avocaților la Uniunea Avocaților din Moldova.

11. Într-o conversație telefonică cu A.M., jurnalist la ziarul „Экономическое обозрение”, reclamantul a criticat decizia Curții Constituționale.

12. În numărul din februarie 2000 al ziarului „Экономическое обозрение”, A.M. a publicat un articol referitor la polemica declanșată printre avocați prin decizia din 15 februarie a Curții Constituționale. Printre altele, el se referea la convorbirea telefonică cu reclamantul în următorii termeni:

„(...) După ce decizia Curții Constituționale a fost făcută publică, „Экономическое обозрение” a pus câteva întrebări președintelui Uniunii Avocaților, dlui Gh. Amihalachioaie. Probabil, din această cauză comentariile sale au fost foarte emoționale:

„Din cauza hotărârii Curții Constituționale, se va instala o anarhie completă în profesia de avocat - a spus dl Amihalachioaie. Veți vedea ce se va petrece peste un an. De azi, nu mai este un sistem unic de organizare a profesiei, nici stat unitar. Noi ne-am obișnuit cu aceasta – este cu mult mai ușor să trăiești în haos. Taxele nu se plătesc, nu există control și, prin urmare, nici etică, nici disciplină și nici responsabilitate.

În lumina celor spuse, se pune întrebarea: Curtea Constituțională este ea constituțională? În anul 1990, Națiunile Unite au adoptat Principiile de bază cu privire la rolul avocaților, garantate perfect în dreptul nostru. Peste tot în lume, profesia de avocat este independentă, pe când în Moldova ea este subordonată puterii executive, și anume, Ministerului Justiției. Aceasta reprezintă o violare serioasă a principiilor democratice fundamentale.

Curtea Constituțională n-a luat în considerare exemplele specifice ale jurisprudenței Curții de la Strasbourg invocate în observațiile prezentate de Uniunea Avocaților. Probabil că judecătorii Curții Constituționale nu consideră Curtea Europeană a Drepturilor Omului o autoritate. Trebuie să înțeleg că ei au obținut mai multă experiență în cinci ani decât judecătorii din Strasbourg în cincizeci de ani? Cu certitudine, noi vom informa Consiliul Europei că Moldova nu respectă jurisprudența și exigențele formulate de Curtea Europeană a Drepturilor Omului.”

În conformitate cu termenii folosiți de dl Amihalachioaie, printre juriști, avocații au fost considerați întotdeauna ca fiind în primul rând: „Cu toate acestea, chiar după decizia Curții Constituționale, corpul avocaților rămâne o putere.” (...)

13. Printr-o scrisoare din 18 februarie 2000, președintele Curții Constituționale a informat reclamantul că, ținând cont de cele spuse formulate în ziarul „Экономическое обозрение”, chestiunea unei lipse posibile de considerare, în sensul articolului 82 par.1 e) al Codului jurisdicției constituționale, în privința acestei Curți se putea pune, și îl invită să prezente observațiile scrise la acest subiect într-un termen de zece zile.

14. La 28 februarie 2000, reclamantul a prezentat observațiile cerute. În ele el a indicat că el a auzit despre publicarea celor spuse prin intermediul scrisorii din 18 februarie 2000 pe care i-a adresat-o Curtea Constituțională și a confirmat că a avut cu ziaristul A.M. o lungă conversație telefonică la subiectul deciziei din 15 februarie 2000. Totodată, el sublinia că cele spuse au fost denaturate și depășeau contextul lor. El a adăugat că dacă A.M. i-ar fi prezentat articolul înainte de publicare, el ar fi verificat riguros felul în care acestea erau prezentate și deci și-ar fi asumat toată responsabilitatea.

15. La 6 martie 2000, Curtea Constituțională pronunță, aplicând articolele 81 și 82 ale Codului de jurisdicție constituțională, o decizie definitivă aplicându-i reclamantului o amendă administrativă de 360 lei (echivalentul 36 euro).

Ea a constatat că, în interviul sus-menționat, reclamantul a declarat : „în urma deciziei Curții Constituționale, se va instala o anarhie totală în organizarea avocaților”, în acest context, „se pune întrebarea de a ști dacă Curtea Constituțională este constituțională” și, „pentru judecătorii Curții Constituționale, Curtea Europeană a Drepturilor Omului nu este o autoritate”. Ea a considerat că aceste afirmații demonstrează o lipsă de respect a reclamantului față de Curtea Constituțională și o absență totală de considerare pentru decizia acestei Curți.

16. Decizia Curții Constituționale fiind definitivă, reclamantul a plătit la 7 iulie 2000 suma de 360 lei (echivalentul de 36 euro) la contul Ministerului Finanțelor.

II. DREPTUL INTERN PERTINENT

17. Dispozițiile pertinente ale Codului jurisdicției constituționale sunt stipulate astfel:

Articolul 81 par.1

"2. În scopul protecției demnității judecătorilor Curții Constituționale și a participanților la procedură și în scopul asigurării condițiilor adecvate pentru exercitarea justiției constituționale, Curtea poate lua măsurile prevăzute la articolul 82."

Articolul 82

„(1) În scopul asigurării bunei funcționări a justiției constituționale, se poate dispune o amendă administrativă de cel mult 25 salarii minime lunare în următoarele cazuri:

- a) declarațiilor neconstituționale care n-ar fi modul lor de exprimare;
- b) imixtiune în activitatea procedurală a judecătorilor Curții Constituționale, tentativa de a-i influența prin mijloace ieșind din cadrul procedural;
- c) refuzul de a se conforma, fără motive serioase, cerințelor judecătorilor Curții în conformitate cu modalitățile prevăzute și în termenul atribuit și neexecutarea hotărârilor și a avizelor Curții;
- d) violării jurământului judiciar;
- e) lipsa de respect față de Curtea Constituțională, și anume refuzul de a se supune ordinelor președintelui, încălcarea disciplinei și îndeplinirea altor acte ce demonstrează o absență evidentă de considerare pentru Curte și procedura sa (...)"

18. Articolul 4 al Legii nr.243-XIII din 26 octombrie 1994 cu privire la presă stipulează:

„Publicațiile periodice (...) publică, în funcție de aprecierile lor proprii, documente și informații, ținând cont de faptul că exercițiul acestor libertăți, conținând drepturi și obligații, este supus unor formalități, condiții, restricții, sau sancțiuni prevăzute de către lege, care constituie măsuri necesare într-o societate democratică, pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea crimei, protecția sănătății sau moralei, protecția reputației sau drepturilor altuia, pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judiciare.”

ÎN DREPT

1. REFERITOR LA VIOLAREA PRETINSĂ A ARTICOLULUI 10 AL CONVENȚIEI

19. Reclamantul susține că condamnarea sa constituie o ingerință nejustificată în dreptul său la libertatea expresiei. El invocă articolul 10 al Convenției în conformitate cu care:

„1. Orice persoană are dreptul la libertatea expresiei. Acest drept cuprinde libertatea opiniei și libertatea de a primi sau de a comunica informații sau idei fără ca autoritățile publice să se amestece și fără considerare de frontieră.(...)”

2. Exercițiul acestor libertăți conținând drepturi și responsabilități poate să fie supus unor formalități, condiții, restricții sau sancțiuni prevăzute de lege, care constituie măsuri necesare, într-o societate democratică, (...) pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judiciare.”

A. Argumentele părților

1. Reclamantul

20. Reclamantul consideră că ingerința în dreptul său la libertatea de expresie nu era nici „prevăzută de lege”, nici „necesară într-o societate democratică”.

21. Mai întâi el susține că articolul 82 al Codului de procedură constituțională nu întrunește exigențele de previzibilitate a legii deoarece el nu definește cu claritate actele susceptibile de a cădea sub lovitura unei sancțiuni administrative. În particular, el se plînge că din conținutul articolului 82 nu reiese dacă sunt susceptibile de a fi reprimate doar faptele comise în timpul unei audiențe în fața Curții Constituționale sau orice act ce exprimă o lipsă de considerare în privința curții și a procedurii acestei instanțe.

22. El mai spune că nu a criticat Curtea Constituțională sau judecătorii săi în general, dar că în cadrul unei dezbateri largi, referindu-se la organizarea profesiei de avocat, el a dezaprobat decizia luată de această Curte. De aici, el consideră că sancțiunea la care a fost supus nu era necesară într-o societate democratică.

2. Guvernul

23. Guvernul admite că a fost o ingerință în dreptul reclamantului la libertatea de expresie, dar el crede că ingerința răspunde exigențelor paragrafului 2 ale articolului 10 al Convenției.

El mai consideră că articolul 82 al Codului jurisdicției constituționale corespunde criteriului de previzibilitate, odată ce el este interpretat în lumina articolului 81 care prevede drept scop a eventualelor ingerințe, protecția demnității judecătorilor Curții Constituționale și garanția condițiilor adecvate exercitării jurisdicției constituționale.

Or, ținînd cont de funcția reclamantului și de experiența profesională, Guvernul estimează că el ar fi putut să-și dea seama că autoritatea Curții Constituționale ar trebui respectată nu doar în cadrul audierilor, dar de asemenea și în afara acestora.

24. Guvernul mai invocă că ingerința era justificată prin grija de a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judiciare și că ea era necesară într-o societate democratică, deoarece reclamantul depășise limita unei critici admisibile, expresiile sale defăimînd și ofensînd judecătorii Curții Constituționale și Curtea însăși. Printre altele, el subliniază că reclamantul, fiind avocat, este supus unei obligații de rezervă față de puterea judecătorească și că de aici, libertatea sa de expresie era mai restrînsă.

B. Aprecierea Curții

1. Principii generale

25. Curtea amintește că o „lege” în sensul articolului 10 par.2 al Convenției este o normă enunțată cu destulă precizie pentru a permite cetățeanului să-și reglementeze conduita și să prevadă, la un grad rezonabil în circumstanțele cauzei, consecințele care ar putea rezulta dintr-un act determinat. Totodată, aceste norme nu au necesitatea de a fi previzibile cu o certitudine absolută, cu toate că această certitudine ar fi de dorit, căci dreptul trebuie să știe să se schimbe la schimbările de situație. De asemenea, multe legi se servesc, prin forța lucrurilor, de formule mai mult sau mai puțin vagi a căror interpretare și aplicare depinde de practică (*Sundaz Times c. Regatului Unit* (nr.1) hotărâre din 26 aprilie 1979, seria A nr.30 , p.31, par.49 și *Hertel c. Elveției*, hotărâre din 25 august 1998, *Culegere de hotărâri și decizii* 1998-I, par.35).

26. Gradul de precizie depinde într-o mare măsură de conținutul textului în cauză, de domeniul pe care îl acoperă cât și de numărul și de calitatea destinatarilor săi (*Groppera Radio A.G. și al. c. Elveției*, hotărâre din 28 martie 1990, seria A nr.173, par.68).

27. Curtea reamintește mai apoi, că statutul specific al avocaților îi plasează într-o situație centrală în administrarea justiției, drept intermediari între justițiabili și tribunale, ceea ce explică normele de conduită impuse în general membrilor Baroului (*Casado Coca c. Spaniei*, hotărâre din 24 februarie 1994, seria A nr.285-A, p.21, par.54).

28. Totuși, ea amintește că libertatea expresiei se referă de asemenea și la avocați, care au dreptul de a se pronunța public referitor la funcționarea justiției, dar critica căreia n-ar putea trece unele limite. Ea mai reamintește că, în afară de substanța ideilor și informațiilor exprimate, articolul 10 protejează de asemenea și modul de exprimare. În acest scop, se cuvine de ținut cont de echilibrul pe care să-l mențină în diferite interese în joc, printre care figurează dreptul publicului de a fi informat asupra întrebărilor care ating funcționarea puterii judiciare, imperativele unei bune administrări a justiției și demnitatea profesiei de avocat (*Schopfer c. Elveției*, hotărâre din 20 mai 1998, *Culegere* 1998-III, p.1053, par.33).

29. Dacă statele contractante se bucură de o oarecare marjă de apreciere pentru a judeca despre necesitatea unei ingerințe în materie, o astfel de marjă se dublează cu un control european în același timp referindu-se la lege și la deciziile care o aplică (*Sunday Times c. Regatului Unit* (nr.2), hotărâre din 16 noiembrie 1991, seria A nr.217, p.29, par.50).

30. În exercițiul controlului său, Curtea trebuie să analizeze ingerința litigioasă în lumina ansamblului cauzei, incluzând și modalitatea de exprimare a reclamantului și contextul în care au fost exprimate pentru a determina dacă ea era fondată pe „o necesitate socială imperioasă”, „proporțională scopului legitim urmărit” și dacă motivele invocate de către autoritățile naționale pentru a o justifica apar „pertinente și suficiente” (*Sunday Times* (nr.2), citat mai sus, par.50 și *Nicula c. Finlandei*, nr.31611/96, par.44, 21 martie 2002).

2. Aplicarea în speță a principiilor susmenționate

31. Curtea notează că reclamantul a fost condamnat pentru că a afirmat într-un „interviu” acordat unui ziar că în urma unei decizii a Curții Constituționale, „o anarhie totală se va instaura în organizarea profesiei de avocat” și că, de aici, se punea întrebarea de a ști dacă Curtea Constituțională era constituțională. Reclamantul a mai fost condamnat pentru că a declarat că judecătorii Curții Constituționale „probabil nu considerau Curtea Europeană a Drepturilor Omului ca fiind o autoritate”.

Or, o astfel de condamnare poate trece drept fiind o ingerință în dreptul său la respectul libertății de expresie, așa cum este garantat de articolul 10 al Convenției.

32. Curtea consideră că ingerința în cauză era „prevăzută de lege”, așa cum o cere paragraful doi al articolului 10 citat mai sus. La acest punct, ea relevă că controversele între părți se referă în acest caz la interpretarea extensivă sau restrictivă a articolului 82 par.(1) lit.e) a Codului jurisdicției constituționale, ce conduc actele susceptibile de a cădea sub lovitura unei sancțiuni administrative.

33. Curtea notează că stipularea acestui articol conține o dispoziție generală în conformitate cu care sunt pedepsite cu o amendă faptele care exprimă o absență de considerare manifestată față de Curtea Constituțională și procedura acestei jurisdicții.

Totodată, din avizul Curții, cu toate că acțiunile incriminate nu sunt definite sau enumerate cu o precizie absolută de către lege, reclamantul putea rezonabil să prevadă, ținând cont de formarea sa de jurist și de experiența sa profesională în calitate de președinte al Baroului, că afirmațiile sale erau susceptibile de a cădea sub lovitura dispoziției citate a Codului de jurisdicție constituțională.

34. Curtea estimează de asemenea că ingerința în libertatea expresiei a reclamantului urmărea un scop legitim, fiind justificată din preocuparea (grija) de a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judiciare în sensul paragrafului doi a articolului 10 citat mai sus. Rămâne de știut dacă ea era „necesară într-o societate democratică”.

35. Curtea relevă că declarațiile reclamantului se refereau la o întrebare de interes general și că ele se înscriau în cadrul unei polemici aprinse declanșate printre avocați printr-o hotărâre a Curții Constituționale referitoare la statutul profesiei și care pune capăt organizării avocaților într-o structură unică, Uniunea Avocaților din Moldova, al cărei președinte era reclamantul.

36. În acest context, Curtea estimează că, chiar dacă aceste afirmații pot să fie considerate de natură să denote o oarecare absență de considerare față de Curtea Constituțională datorate faptului deciziei sale, ele nu pot fi calificate nici grave, nici insultătoare față de judecătorii Curții (*mutatis mutandis*, *Skalaka c. Poloniei*, nr.43425/98, par.34, 27 mai 2003; *Perna c. Italiei* {GC}, nr.48898/99, par.47,6 mai 2003; *Nikula* citat, par.48, 52).

37. În afară de aceasta, ținând cont de faptul că anume presa a reluat declarațiile reclamantului și că el a dezmințit mai apoi o parte a afirmațiilor sale (vezi paragraful 14 de mai sus), Curtea estimează că el nu ar putea fi considerat drept responsabil de tot ceea ce figura în „interviul” publicat.

38. În final, Curtea subliniază că dacă amenda la care a fost supus reclamantul, cu suma de 360 lei, fie echivalentul a 36 euro (EUR), reprezintă o sumă puțin importantă în sine, ea nu este prin sine puțin simbolică și demonstrează intenția de a pedepsi sever reclamantul, odată ce Curtea Constituțională s-a orientat spre maximumul de pedeapsă prevăzută de lege.

39. Având în vedere aceste considerații, Curtea estimează că nu era „o necesitate socială imperioasă” de a restrânge libertatea de expresie a reclamantului și că autoritățile naționale n-au furnizat motive „pertinente și suficiente” pentru a o justifica. Reclamantul nedepășind limitele criticii permise de articolul 10 al Convenției, ingerința incriminată n-ar putea trece pentru „necesară într-o societate democratică”.

40. Din cele spuse a avut loc violare a articolului 10 al Convenției.

II. REFERITOR LA APLICAREA ARTICOLULUI 41 AL CONVENȚIEI

41. În conformitate cu articolul 41 al Convenției:

„Dacă Curtea declară că a avut loc violarea Convenției și a Protocoloalelor sale, și dacă dreptul intern al Înaltei Părți contractante nu permite de a îndepărta decât imperfect consecințele acestei violări, Curtea acordă părții lezate, dacă este cazul, o satisfacție echitabilă.”

A. Prejudiciu

42. Reclamantul solicită acordarea a 100000 EUR drept repararea prejudiciului moral cauzat prin condamnarea sa care i-a adus o atingere gravă reputației sale de avocat și de președinte a Uniunii Avocaților.

43. Guvernul consideră că suma cerută de reclamant cu titlu de prejudiciu moral este exagerată. El adaugă că, oricum, simpla constatare a violării articolului 10 ar furniza prin sine o satisfacție echitabilă suficientă.

44. Curtea estimează cu Guvernul că constatarea violării constituie prin sine o satisfacție echitabilă pentru orice prejudiciu moral eventual suferit de interesat.

B. Cheltuieli

45. Reclamantul cere 2000 dolari americani (USD), fie echivalentul de 1670 euro (EUR), drept onorarii pentru cheltuielile de avocat în fața Curții. El se sprijină pe Convenția despre onorarii pe care el a încheiat-o cu avocatul său, în virtutea căreia această sumă nu era cerută decât dacă reclamantul obținea câștig de cauză în fața Curții. El subliniază că încheierea unei astfel de Convenții este o practică curentă printre avocații moldavi.

46. Guvernul se opune contra acestei pretenții evidențiind în valoare faptul că suma cerută este excesivă și că aceste cheltuieli n-au fost demonstrate.

47. Curtea nu se exprimă asupra convenției în cauză. În speță, conform jurisprudenței, ea trebuie să caute dacă cheltuielile și plățile a căror rambursare este reclamată au fost real și necesar expuse de reclamant și dacă ele sunt rezonabile referitor la mărimea lor (*Nilsen și Johnsen c. Norvegiei* {GC}, nr.23118/93, par.62, Curtea Europeană a Drepturilor Omului 1999-VIII). Curtea ar putea să se bazeze pentru aprecierea sa pe elemente cum ar fi numărul de ore de muncă a avocatului, cât și tariful orar reclamat (*Iatridis c. Greciei (articolul 41)*, nr.31107/96, par.55, Curtea Europeană a Drepturilor Omului 2000-XI).

Curtea observă că reclamantul n-a depus nici un justificativ în sprijinul pretențiilor sale. În consecință, Curtea decide de a nu aloca reclamantului nici o sumă la acest punct.

DIN ACESTE MOTIVE, CURTEA

1. Pronunță, cu 6 voturi pro, 1 contra, că a avut loc violarea Convenției;
2. Pronunță, cu 5 voturi pro, 2 contra, că constatarea unei violări furnizează prin sine o satisfacție echitabilă suficientă pentru prejudiciul moral cauzat reclamantului;
3. Respinge, cu 5 voturi pro, 2 contra, cererea de satisfacție echitabilă pentru surplus.

Redactată în franceză, apoi comunicată în scris la 20 aprilie 2004 în aplicarea articolului 77 par.2 , 3 al regulamentului.

T.L. Early J.-P. Costa

Grefier adjunct Președinte

La prezenta hotărâre sunt alăturate, conform articolelor 45 par.2 al Convenției și 74 par.2 al regulamentului, următoarele expuneri de opinii:

- opinia în partea concordată și în partea disidentă a dlui Loucaides;
- opinia în partea concordată și în partea disidentă a dnei Thomassen;
- opinia disidentă a dlui Pavlovschi.

(opiniile separate ale judecărilor le puteți găsi în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 150-155, din 20.08.04)

Dosarul nr. 3-19-04
CURTEA SUPREMĂ DE JUSTIȚIE
HOTĂRÂRE
ÎN NUMELE LEGII

15 IULIE 2004

mun.Chișinău

Colegiul civil și de contencios administrativ în următoarea componență:

Președinte de ședință – Eugenia Festican

Grefier – Angela Cibotaru

A judecat în ședință publică cauza de contencios administrativ la acțiunea lui Constantin Tănase, Directorul publicației Periodice „TIMPUL INFO-MAGAZIN” S.R.L. către Parlamentul Republicii Moldova privind îngădirea neîntemeiată a dreptului la acces la informație și recuperarea prejudiciului material și moral.

Audiind explicațiile reprezentanților reclamantului, care au susținut acțiunea, precum și obiecțiile reprezentantului pârâtului, care s-a pronunțat împotriva admiterii acțiunii, Colegiul civil și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție.

CONSTATĂ:

Reclamantul Constantin Tănase, Directorul Publicației Periodice “TIMPUL INFO-MAGAZIN” S.R.L., s-a adresat în instanța de contencios administrativ cu o acțiune privind îngădirea neîntemeiată a dreptului la acces la informație, solicitând obligarea Parlamentului Republicii Moldova de a-i pune la dispoziție stenogramele sesiunilor legislativului din perioada vară-iarnă ale anului 2002, de asemenea, recuperarea prejudiciului material și moral.

Drept temei ale acțiunii a fost invocat refuzul nejustificat al pârâtului în soluționarea cererii.

În cadrul dezbaterilor judecare reprezentanții reclamantului, dnii V.Panțiru și V. Iordachi au susținut acțiunea și au explicat, că la 2004 reprezentantul lor- Directorul Publicației Peridice “TIMPUL INFO-MAGAZIN” S.R.L., a solicitat Parlamentului Republicii Moldova să i se pună la dispoziție toate stenogramele ședințelor legislativului din perioada sesiunilor de vară-iarnă 2003, însă această cerere a lui nu a fost soluționată, în așa mod fiindu-i lezat dreptul de acces la informație. Această situație a condiționat sesizarea instanței de contencios administrativ cu acțiunea respectivă, prin care se solicită obligarea Parlamentului Republicii Moldova de a-i pune la dispoziție reclamantului stenogramele sesiunilor legislativului din perioada vară-iarnă ale anului 2002, de asemenea recuperarea prejudiciului material și moral.

Reprezentantul pârâtului, dl.A.Lozan, acțiunea nu a recunoscut-o și a explicat că, în conformitate cu Regulamentul privind eliberarea stenogramelor ședințelor Parlamentului, aprobat prin hotărârea Biroului permanent al Parlamentului nr.7-XV din 27 aprilie 2001, stenogramele ședințelor Parlamentului Republicii Moldova nu se eliberează persoanelor din afara Parlamentului. Referitor la refuzul nejustificat în soluționarea cererii a explicat, că Parlamentul Republicii Moldova i-a expediat petiționarului C.Tănase răspuns la cererea prealabilă în termnenul prevăzut de Legea cu privire la petiționare. A solicitat respingerea acțiunii ca fiind neîntemeiată.

Verificând argumentele invocate în cererea de chemare în judecată în raport cu împrejurările de fapt și de drept constatate în cadrul dezbaterilor judiciare, Colegiul civil și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție conchid necesitatea respingerii acțiunii.

În favoarea concluziei enunțate se invocă următoarele argumente.

După cum s-a constatat în cadrul dezbaterilor judiciare, la 6 mai 2004 directorul Publicației Periodice "TIMPUL INFO-MAGAZIN" S.R.L. a înaintat Parlamentului Republicii Moldova un demers, prin care a solicitat accesul la stenogramele Parlamentului din perioada sesiunilor de vară-iarnă ale anului 2002.

Prin adresa nr.DD/C-6b nr. 57 din 04.06.2004, adică înăuntrul termenului de 30 de zile prevăzut de alin.(1) art.8 din Legea cu privire la petiționare nr. 190-XIII din 19.07.1994 cu modificările și completările ulterioare, solicitantului informației i s-a comunicat, că stenogramele ședințelor Parlamentului sunt acte interne, nu au putere juridică opozabilă în, modul de păstrare și eliberare a lor fiind stabilit prin Regulamentul privind eliberarea stenogramelor ședințelor Parlamentului, aprobat prin hotărâre a biroului permanent și că derogări de la regulament nu sînt (f.d.16). Răspunsul a fost expediat în adresa reclamantului prin poștă, împrejurare confirmată prin înscrisul respectiv anexat la dosar (f.d.17).

În asemenea împrejurări, pornind de la prevederile alin.(1) art.15 din Legea privind accesul la informație, care statuează expres, că cererile scrise cu privire la accesul la informație vor fi înregistrate în conformitate cu legislația cu privire la registre și petiționare și că, potrivit art.3 din Legea cu privire la petiționare, legea respectivă nu se extinde doar asupra modului de examinare a petițiilor. Prevăzut de legislația de procedură penală, de procedură civilă, cu privire la contravențiile administrative, precum și de legislația muncii, instanța de judecată nu constată faptul nesoluționării în termenul legal al cererii reclamantului, împrejurare, ce constituie temei pentru respingerea acțiunii reclamantului în acest sens.

La fel neîntemeiat este și capătul de cerere, ce se referă la obligarea Parlamentului Republicii Moldova de a asigura accesul reclamantului la stenogramele tuturor ședințelor sesiunilor anului 2002.

Într-adevăr, în sensul Legii privind accesul la informație nr. 982-XIV din 11 mai 2000, informații oficiale sînt considerate toate informațiile aflate în posesia și la dispoziția furnizorilor de informație, care au fost elaborate, selectate, prelucrate, sistematizate și/sau adoptate de organe ori personae oficiale sau puse la dispoziția lor în condițiile legii de către alți subiecți de drept. Orice hîrtie sau alt material pe care există un înscris este considerat drept document purtător al informației oficiale. Oricine, în condițiile legii respective, are dreptul de a căuta, de a primi și de a face cunoscute informațiile oficiale.

Însă, conform prevederilor alin.(2) art.4 din Legea enunțată, exercitarea drepturilor solicitanților de informații poate fi supusă unor restricții pentru motive specifice, ce corespund principiilor dreptului internațional, inclusive pentru apărarea securității naționale sau vieții private a persoanei.

Conform Recomandării Rec(2002)2 a Comitetului Miniștrilor către statele member privind accesul la documentele publice, adoptată de Comitetul de Miniștri la 21 februarie 2002, statele membre pot limita dreptul de acces la documentele publice. Limitările vor fi necesare într-o societate democratică și proporționale cu scopul de a proteja, de rînd cu securitatea națională, apărarea și relațiile externe, siguranța publică, alte domenii de activitate, și confidențialitatea deliberărilor în interiorul sau între autoritățile publice din timpul pregătirii unui dosar.

Conform Legii Republicii Moldova pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului nr.797 din 02. 04.96 cu modificările și completările ulterioare, Parlamentul, ca organ reprezentativ suprem al poporului Republicii Moldova și unica autoritate legislativă a statului, se întrunește în sesiuni ordinare și extraordinare sau speciale, desfășurîndu-și activitatea deliberativă sub formă de ședințe de plen, dezbaterile din ședințele Parlamentului fiind înregistrate pe banda magnetică și stenografie.

Pornind de la aceasta și ținînd cont de faptul că, în conformitate cu prevederile art.82 din Regulamentul Parlamentului Republicii Moldova, ședințele de deliberare ale Parlamentului pot fi atât publice, cât și secrete, și că în cererea sa reclamantului a solicitat acces la toate stenogramele Parlamentului din perioada tuturor sesiunilor din cadrul unui an, instanța de judecată nu constată o lezare a dreptului de acces la informație, apreciind drept refuz justificat situația de fapt creată, ce se încadrează în limitele posibile ale accesului la documentele publice.

Cu atât mai mult că, potrivit art.11 din Regulamentul enunțat, de rînd cu alte atribuții, Biroul permanent al Parlamentului, care este aparatul de lucru al acestuia și asigură desfășurarea lucrărilor Parlamentului, hotărăște, din oficiu sau la solicitare, publicarea în mijloacele în masă a anumitor proiecte de acte legislative, stenograme ale ședințelor publice ale Parlamentului și a altor acte vizînd activitatea legislativului, în funcție de importanța lor pentru societate.

În asemenea împrejurări Biroul permanent al Parlamentului a fost în drept să stabilească că stenogramele Parlamentului nu se eliberează persoanelor din afara Parlamentului, cu excepția cazurilor prevăzute de legislație, această reglementare conținîndu-se în p.4 din Regulamentul privind eliberarea stenogramelor ședințelor

Parlamentului, aprobat în limita competenței prevăzute de lege prin hotărîrea Biroului permanent nr.7-XV din 27 aprilie 2001, extrasul respective fiind anexat la dosar (f.d.19).

Mai mult decît atît, deoarece conform art.95 din legea enunțată, fiecare deputat în Parloament este în drept de a verifica axactitatea stenogramei prin confruntarea ei cu banda magnetică, pentru exercitarea acestei drept nefiind prevăzute careva restricții în timp, se impune necesitatea luării măsurior de rigoare în vederae asigurării conservării stenogramelor. Or, accesul nelimitat la ele sau reproducerea lor, ar putea dăuna unei asemenea conservări necesare.

În baza celor expuse, în conformitate cu art.34 din Legea contenciosului administrativ, art.art.326-327 Cod de procedură civilă, Colegiul civil și de contencios administrative al Curții Supreme de Justiție.

HOTĂRĂȘTE:

Acțiunea lui Constantin Tănase, Director al Publicației Periodice „ TIMPUL INFO-MAGAZIN” S.R.L. către Parlamentul Republicii Moldova privind îngrădirea dreptului de acces la informație și recuperarea prejudiciului material și moral se respinge ca neîntemeiată.

Hotărâre cu drept de atac în ordine de recurs în termen de 15 zile de la data comunicării hotărârii motivate.

Președinte de ședință

Eugenia Fistican

- ◆ Buletinul este disponibil în limba română și rusă
- ◆ Buletin elaborat de Vladislav Gribincea, Coordonator Serviciul Juridic, CIJ.